

BIBLIJSKO - MOLITVENE ZAJEDNICE

SVETI PETAR I PAVAO

CRKVA JE KATOLIČKA

Da bismo razumjeli kako, i na koji način u kojem smislu i značenju je Crkva katolička trebamo ući u sadržaj i značenje samog pojma '**katolički**'. Moramo već na početku reći da pojam nije jednoznačan i da se kroz povijest različito upotrebljavao. **Mnogostrukost i različitost interpretacija premještala je onda i naglasak kriterija crkvenosti**. Mi ovdje svakako trebamo odgovoriti na pitanje, što to znači: „**Vjerujem u katoličku Crkvu?**“ Ovdje prije svega trebamo upozoriti na semantički (značenje, znakovitost) problema. Izraz katolički danas se upotrebljava u dva smisla: **u smislu nicejsko-carigradskog vjerovanja kao oznaka i kriterij prave Crkve** (u tom ga smislu u svojem „Vjerovanju“ ispovijedaju i istočne Crkve).

I drugo, kao oznaka rimske Crkve i svih onih koji su u zajedništvu s njom i Petrom (papom). U tom smislu govorimo o Katoličkoj Crkvi, Pravoslavnoj ili Protestantskoj Crkvi, dok si pojam katoliciteta (u nicejsko – carigradskom smislu) pripisuju i istočne Crkve. Sam se Luter oštro opirao da njegovo ime postane oznaka Crkve (iako se danas frustrirano govori pojam 'luterani') i on to nije mogao spriječiti a i protestanti su u samom početku itekako naglašavali da pripadaju „katoličkoj Crkvi“ upotrebljavajući taj izraz u smislu pravovjernog naučavanja '**po Pismu**'.

Značenje pojma

Za bolje razumijevanje potrebno je upozoriti i na samo etimološko (sržno porijeklo) značenje pojma **'katolički'**. Izvorno je to grčki izraz **'katholikos'** u značenju 'općenito', sasvim, pa je od toga i u latinskoj varijanti **'catholicus'** u značenju općenit, cjelovit, posvemašan. Sadržaj pojma kao atributa Crkve bio je različit kako do 381.g. kad je na carigradskom koncilu stavljen u Vjerovanje kao oznaka Crkve, tako i poslije. **Pogledajmo stoga malu povijest toga izraza.**

Povijest razvoja

U novozavjetnim spisima izraz se upotrebljava samo jedanput. Riječ je o Djelima apostolskim (4,18). Tu izraz dolazi s negacijom u smislu „**nipošto, nikako**“ i to ne kao atribut Crkve. U smislu oznake Crkve, prvi je pojam upotrebljavao Ignacije Antiohijski (110.g.). U svojoj poslanici Smirnjanima on piše: „**Gdje god nastupa biskup, ondje neka bude i puk, kao što, gdje god je Isus Krist, tamo je katolička Crkva**“. (Šagi Bunić, Povijest kršćanske literature, str. 110.). Ne možemo točno zaključiti što je Ignacije Antiohijski mislio pod pojmom 'katolička Crkva', vjerojatno ono što stoji pod pojmom 'općinstvo svetih', cjelokupnu Crkvu nebesku i zemaljsku. Izraz je upotrijebljen u smislu sav, sveobuhvatan.

U tom istom smislu dolazi nam i drugo povijesno svjedočanstvo. Ono dolazi iz Smirne. Neposredno nakon mučeničke smrti **sv. Polikarpa biskupa Crkve u Smirni očevidci pišu u obliku poslanice opis Polikarpovog mučeništva (najstariji takav opis).** Taj spis šalje „Crkva Božja koja boravi u Smirni Crkvi Božjoj koja boravi u Filomeliumu i svim zajednicama svete i katoličke Crkve koje su na svakom mjestu“ (str. 213.) Ovdje pojam katoličke Crkve dolazi u smislu cjelokupne, svekolike Crkve. To daju zaključiti i izrazi „**svim zajednicama**“ i „**na svekolikome mjestu**“.

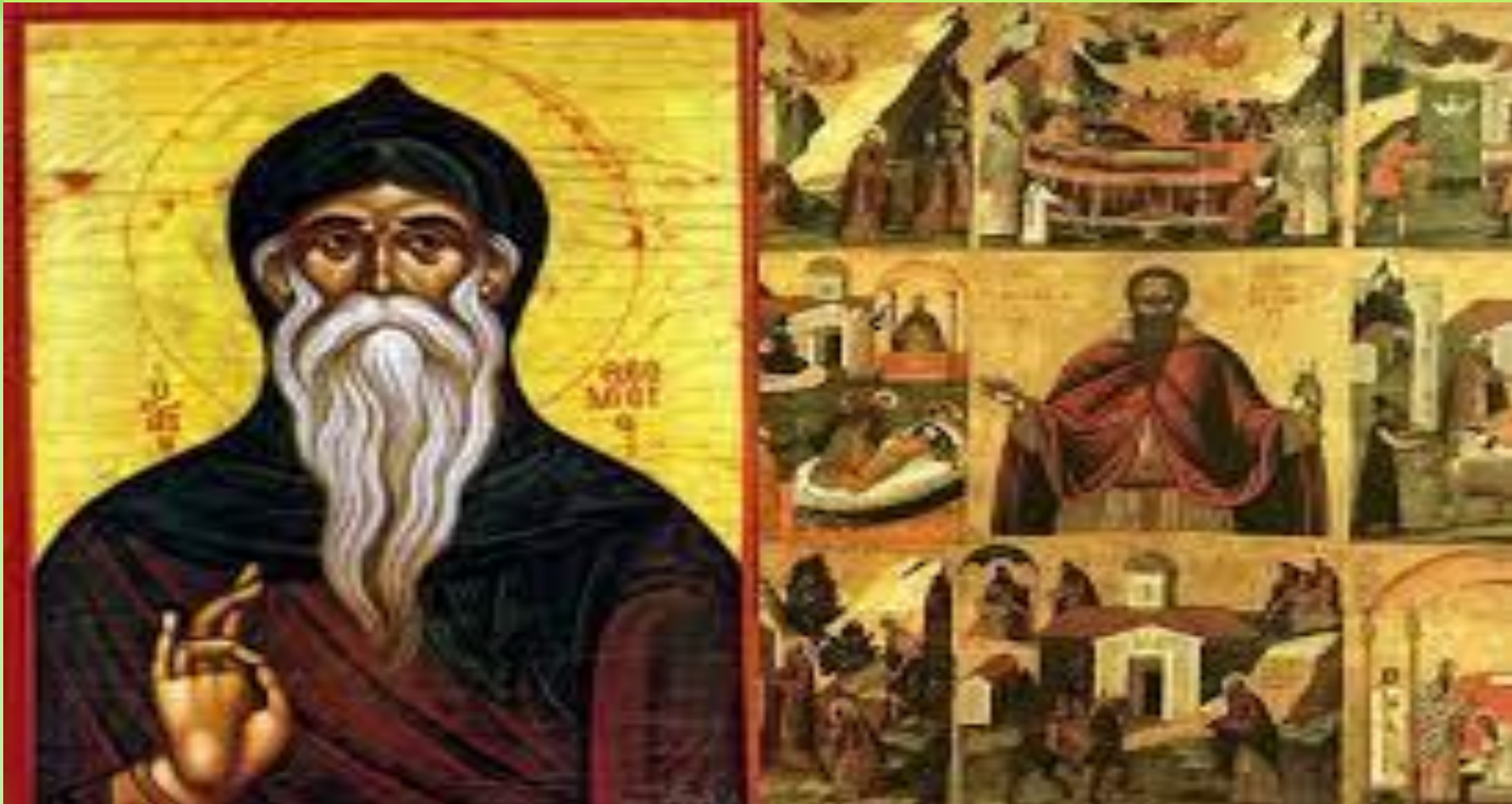
Katolički: pravovjerni

Heretička strujanja koja se u Crkvi sve više javljaju daju pojmu „**katolički**“ polemički karakter. Tako mu se u skladu toga mijenja i značenje. Izraz „katolički“ sve se više stavlja kao opreka onomu što je „**heretičko**“ i „**shizmatično**“. Tako su pojedinac ili mjesna Crkva katoličke ako su povezane sa cjelokupnom, sveukupnom Crkvom. U protivnom je slučaju „**heretička**“. **Tako se izraz „katolički“ sve više upotrebljava u smislu „pravovjerni“**. Tu situaciju imamo u 3. stoljeću. Prava crkva je samo pravovjerna svekolika Crkva. Crkve koje nisu s njome u zajedništvu su „heretičke“ ili „shizmatičke“.

Takvo je shvaćanje na neki način institucionalizirao Teodozije kad je svojim ediktom od 380.g. odredio da „**katolička Crkva**“ postane državna Crkva i da svaki rimski građanin mora biti „**katolički kršćanin**“.

Tako je izraz „**katolička Crkva**“ postao pravni pojam kojeg su kasnije u svoje zakonodavstvo preuzeli“ **Codex Juris Justiniani** kao i pravni dokumenti zapadnog rimskog carstva. Pravno fiksiran, pojam se katoliciteta ipak dalje razvijao.

Katolički: sveobuhvatni

Tako je Vinko Lerijiski pojam katoliciteta shvaćao u smislu onoga što nazivamo opći vjernički osjećaj (sensus fidelium) pa je po njegovom shvaćanju katoličko ono što je posvuda, uvijek i od svih vjeruje. Ovdje su prisutne i kategorije mjesnog i vremenskog katoliciteta, koje će se u teologiji pojaviti i mnogo kasnije **gledajući katolicitet Crkve upravo u tome da je poslana čitavom svijetu i za sva vremena.** („vrata je paklena neće nadvladati“). U ovo je razmišljanje svakako uključena ideja i kontinuiteta tradicije, prave izvornosti i autentičnosti.

Proturreformacijska reakcija Crkve pojačala je naglaske pojma „katolički“ u smislu vremenske, prostorne i brojčane kategorije. Bio je to odgovor na protestantsko svojatanje katoliciteta Crkve, kako smo to naglasili na početku ovog razmišljanja. Taj se protestantski katolicitet onda pobijao nedostatkom „katoličkih“ kategorija univerzalne rasprostranjenosti vremenskog kontinuiteta (koji se raskolom prekida) i brojem ljudi koje zahvaća. Kad to danas gledamo teološki i kritički, moramo reći da katolicitet Crkve treba tražiti u jednoj posve drugačijoj stvarnosti, u **stvarnosti Duha. Katolicitet Crkvi daje Duh Sveti.** Trebamo sada nakon ovoga povijesnog pregleda i različitih ideja odgovoriti na pitanje **što to znači da je prava Kristova Crkva katolička.**

U tom smislu želimo govoriti o katolicitetu opće Crkve i katolicitetu pojedinih mjesnih Crkvi.

To činimo radi toga jer je zapravo govor o dva različita odnosa. U prvom je to slučaju odnos prema samoj sebi, a u drugom slučaju prema općoj Crkvi.

Katolicitet opće Crkve

Temelj katoliciteta opće Crkve jer zapravo njezin identitet. Ona je katolička u koliko cjelovito živi svoj identitet, u biti, što ona kao stvorenje jest: **stvorenje Duha**. Njezin se katolicitet sastoji upravo u tome da je usprkos svim promjenama vremena, situacija, mjesta, broja svojih članova uvijek je bitno ona i onakva kakva treba biti, da svoje crkveno biće vjerno čuva, potvrđuje i odjelotvoruje. Samo pod pretpostavkom ovog identiteta očituje se Crkva kao neokrnjena cjelina, kao nepatvoreno zajedništvo, kao nedjeljiva cjelina (**jer biće se Crkve ne da „dijeliti“ niti „lomiti“**).

Ovdje moramo relativizirati pojmove katoliciteta mjesta, vremena i broja u tom smislu da bi Crkvi njezin katolicitet davale činjenice što je raširena po svem svijetu, što ima trajni kontinuitet od Krista preko apostola do današnjeg dana (po vjernosti Kristovog obećanja i do svršetka vremena), i što obuhvaća sve ljude (veliki broj stanovništva ove zemlje) različitih naroda, rasa, puka i jezika. **Takav katolicitet moramo relativizirati upravo stoga što je Crkva Kristova bila katolička i kad je bila sasvim mala i prostorno i što se tiče broja svojih članova,** ona je bila katolička i onda kada se još nije otvorila drugim narodima. Bila je katolička snagom vjernosti svojem identitetu koji joj daje Duh. Ona je katolička jer kao stvorenje Duha nosi u sebi **cjelovitost i neokrnjenost svojega bića.**

Posljedice

Ovdje želimo reći da **prostorne, vremenske i brojčane dimenzije Crkve ne izražavaju njezin katolicitet**. Ali to su posljedice njezinog katoliciteta, **a ne njezini uzroci**. Upravo snagom svojega katoliciteta, vjernosti svojem identitetu Crkva svoje poslanje vrši po cijelom svijetu kako joj je to Krist naredio jer treba propovijedati „**svim narodima počevši od Jeruzalema**“ (Lk 24,47), razići se „**po svem svijetu**“ i propovijedati „**Evandjelje svakom stvorenju**“ (Mk 16,15) i učiniti **Isusovim učenicima sve narode** „**krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvat se (Mt 28,19-29)**“. To poslanje spada na cjelovitost njezina bića, na katolicitet Crkve, čije su onda posljedice njezina prostorna, vremenska i brojčana raširenost. Ali i kad bi se dogodilo uslijed bilo kojih okolnosti da Crkva opet bude svedena na jednu malu zajednicu, **tada bi ona, vjerna svojem identitetu, bila katolička**.

Katolicitet mjesne crkve

Kad govorimo o katolicitetu mjesne Crkve, onda je to drugi odnos, **odnos prema općoj Crkvi**. Pojedina mjesna Crkva (Crkva Božja u Korintu) je samo utoliko katolička, ukoliko se u njoj događa uprisutnjenje, ostvaruje cjelovito i neokrnjeno biće Crkve, ukoliko se u njoj događa sveobuhvatna, opća Crkva. **Pojedina se zajednica smije nazvati katoličkom samo ako se u njoj događa u svom integritetu cjelovito biće crkve**. Toga časa kad je to biće Crkve okrnjeno, necjelovito, nepotpuno, ona nije više katolička, **ona je heretička, shizmatička**. Zato katolicitet pojedine zajednice nije nešto statično, već je to dinamika odnosa i brige oko cjelovitosti, oko povezanosti pojedine mjesne Crkve s općom Crkvom.

Zato je katolicitet pojedine mjesne Crkve zadatak i obveza koja ne proizlazi prvenstveno iz pravnih normi, već unutarnje zakonitosti bića Crkve. Kao što se pojedini ud (slikovito rečeno) mora držati Tijela da bi kroz njega mogao strujati život tijela, tako se nijedna mjesna Crkva ne može zatvoriti u geto svoje vlastite samodostatnosti. Toga časa ona bi se osudila da okrnjuje biće Crkve, da izgubi svoj katolicitet. **Bez povezanosti s općom Crkvom nijedna mjesna Crkva ne može biti sama za sebe katolička.**

Samo kroz katolicitet, pojedina mjesna Crkva može biti prepoznatljiva kao Crkva Božja. Zato je pojedina mjesna Crkva samo toliko katolička ukoliko je u njoj prepoznatljiva opća Crkva, ukoliko je ona mjesto i „prostor“ događanja opće Crkve. **U tom smislu sve crkvene zajednice trajno moraju ispitivati svoj katolicitet ako žele da se prepoznaju i očituju svijetu kao prava Isusova Crkva koju je on utemeljio kao jednu, svetu katoličku i apostolsku.**

*Unam, sanctam, Catholicam
et Apostolicam Ecclesiam*